

Червона Книга України Тварини

- Домен: Еукаріоти (Eukaryota)
- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Соколоподібні (Falconiformes)
- Родина: Яструбові (Accipitridae)
- Рід: Орел (Aquila)
- Вид: Беркут
- Беркут (*Aquila chrysaetus*) — один з найбільших денних хижих птахів родини яструбових. Розмах крил до 2 м. Оперення темнобуре, голова й шия вохристі або рудуваті. В Україні беркут дуже рідкісний осілий птах, гніздиться майже виключно в Карпатах; охороняється законом. Живиться птахами, ссавцями (розміром до лисиці) та падаллю. У Казахстані та інших країнах Середньої Азії беркутів дресирують для полювання на птахів і звірів. Поширений в лісовій зоні й горах Європи, Азії, Північної Америки і в Північній Африці.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Ссавці (Mammalia)
- Ряд: Рукокрилі (Chiroptera)
- Родина: Лиликові (Vespertilionidae)
- Рід: Вечірниця (Nyctalus)
- Вид: Вечірниця велетенська

Вечірниця велетенська або велика (*Nyctalus lasiopterus* Schreber, 1780) — вид кажанів (Chiroptera) родини лиликових (Vespertilionidae).

- Таксономічна характеристика. Один з 7 видів роду; один з 3 видів роду у фауні України.
- Поширення. Влітку зустрічається переважно у центр, і сх. районах України, зимує за її межами. Ареал охоплює також зону листяних лісів Центр, та Зх. Європи (до Франції включно); вид трапляється в Малій Азії та Ірані.
- Місця перебування. Високостовбурні листяні ліси та парки, під час перельотів — також горища будівель тощо.
- Чисельність. Незначна. Протягом 1930 — 90 рр. відловлено 8 — 10 тварин.
- Причини зміни чисельності. Зменшення кількості дуплистих дерев у районах поширення виду, загибель тварин на зимівлі та під час перельотів.
- Особливості біології. Перелітний вид. Місця зимівлі невідомі. Селиться групами або невеликими зграями, часто разом з ін. видами кажанів (переважно з вечірницею рудою). Добуває їжу після заходу сонця. Літає високо над верхівками дерев, лісовими галявинами, поблизу парків тощо. Живиться великими комахами (жуками, вовчками, метеликами та ін.). Самка раз на рік (середина серпня) народжує 2 малят. Основні вороги — сови-сипухи.
- Заходи охорони. Занесено до Червоної книги Української РСР (1980) та Європейського Червоного списку (1991). Слід зберігати високостовбурні дуплисті дерева в місцях перебування виду, розвішувати штучні сховища.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Ссавці (Mammalia)
- Ряд: Хижі (Carnivora)
- Родина: Куницеві (Mustelidae)
- Підродина: Куницеві (Mustelidae)
- Рід: Куниця (Martes)
- Вид: Горностай

- Горностай — хижак. Полює на маленьких, а іноді й більших за себе ссавців, переважно на гризунів. Нищить пташині гнізда — найбільше потерпають від нього жайворонки, ластівки, рябчики і навіть тетеруки. Коли бракує звичного корму, горностаї полюють на змії, ящірок, жаб, а в скрутну годину не гребують і ягодами ялівника. Така всеїдність — одна з характерних рис родини куницевих, до якої належить горностай. Невибагливий він і до місцевості, де селиться. Ведучи наземний спосіб життя, тварина будь-де почувається зручно і затишно: під купою каміння, в густому чагарнику, в старій кротячій норі або в першій-ліпшій заглибині просто неба. Буває, нишпорить по чужихнорах, віроломно нападає і знищує їх господарів. Усе це — свідчення високих адаптивних можливостей звірка.
- При народженні вони важать усього три-чотири грами, через місяць прозрівають, а ще через два — стають цілком дорослими. Дорослі тварини мають у довжину від 16 до 38 сантиметрів.
- Горностай — вправний плавець, добре лазить по деревах, непогано орієнтується в підземних лабіринтах, швидко пересувається у снігу. В цьому звіркові допомагає гнучке видовжене тіло, загострена мордочка з короткими, майже трикутними вухами, гострі пазурі, Горностай належить до тих рідкісних видів хижаків, які роблять неоціненну послугу людині, знищуючи шкідливих гризунів. А ще звірків цінують за їх м'яке, густе хутро, взимку — сліпучо-біле, окрім чорного кінчика хвоста, і рудувато-буре — о теплій порі року.
- Поширений горностай у лісостепових районах Західного Сибіру і Північного Казахстану.

- Царство: Тварини (Animalia)
- Тип: Членистоногі (Arthropoda)
- Клас: Комахи (Insecta)
- Ряд: Бабки (Odonata)
- Родина: Коромисла Aeschnidae
- Рід: (Anax)
- Вид: Дозорець-імператор
- Дозорець-імператор (*Anax imperator* Leach, 1815) - бабка з родини коромисел (Aeschnidae). Найбільша бабка в фауні України, та одна з найбільших в Європі, середня довжина тіла до 78 мм.
- Самці мають блакитне забарвлення черевця з чорною смугою на вентральному боці, груди зелені. Самки мають зелене забарвлення черевця і грудей. Самці мають певну територію, яку охороняють від інших самців. Імаго тримаються поблизу доволі великих водойм та по берегах річок з нешвидкою течією.
- Вид внесено до Червоної книги України
- Таксономічна характеристика. Один з бл. 10 видів голарктично-ефіопськоорієнтального роду; один з 2 видів роду у фауні України.
- Поширення. По всій території України. Ареал виду охоплює Західну (на північ - до Швеції) і Східну (на півночі - до країн Балтії) Європу, Північну і Центральну Африку, Засідну Азію та Північну Індію, Кавказ, Закавказзя і Середню Азію.
- Місця перебування. Узлісся та лісові галявини, вздовж берегів річок, озер і ставків.
- Чисельність. Незначна (поодинокі особини). За сприятливих умов концентрація личинок на дні водойм може становити 1 - 2 особини на 1 м².
- Причини зміни чисельності. Неприятливий вплив на личинок хімічного та органічного забруднення водойм.
- Особливості біології. Вірогідно, має дворічну генерацію. Літ імаго з червня по вересень. Хижаки, живляться дрібними літаючими комахами, зокрема кровососами. Яйця відкладають у тканини листків і стебел водяних рослин. Личинки - одні з найбільших серед личинок інших бабок (досягають 60 мм); протягом життя линяють майже 12 разів. Вони теж хижаки: підстерігаючи здобич (дрібні ракоподібні, п'явки, пуголовки, личинки водяних комах тощо), тривалий час можуть сидіти нерухомо на дні або серед водоростей.
- Заходи охорони. Не здійснювалися. Рекомендується охороняти місця перебування виду (прибережну смугу та водойми) від забруднення.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Інфратип: Хребетні (Vertebrata)
- Клас: Ссавці (Mammalia)
- Ряд: Китоподібні (Cetacea)
- Підряд: Зубаті кіти (Odontoceti)
- Родина: Дельфінові (Delphinidae)
- Рід: Афаліна (Tursiops)
- Вид: Афаліна (Tursiops truncatus)
- Підвид: Афаліна чорноморська
- Афаліна чорноморська (лат. *Tursiops truncatus ponticus* Varabasch, 1940) — один з 3 підвидів пляшконого дельфіна. Статус охорони — III категорія. Ендемік Чорного моря, найбільше поширений навесні та влітку біля південного побережжя Криму, взимку відходить на південь. Чисельність низька. У територіальних водах України збереглося, імовірно не більше 500—1 000 особин.
- Причинами зміни чисельності є:
  - промисел дельфінів (до 1966 — в Україні, до 1983 — у Туреччині);
  - обмежена кормова база;
  - забруднення моря;
  - випадкове добування (траловий вилов риби).
- Живе гуртами в кілька десятків особин, іноді збирається у більшій зграї. Живиться дрібною придонною і пелагічною (переважно камбала та пікша) рибою, а також крабами і моллюсками. За добу може з'їсти до 16 кг риби, пірнаючи за нею на глибину до 90 м. Статевої зрілості досягає у 5—6 років. Розмножується раз на два роки. Парується в лютому—квітні. Вагітність триває 12 місяців. Малюта до 4-6 (іноді до 18) місяців живляться лише молоком матері. Живе до 25 років. Довжина тіла сягає 3,10 м, маса — до 200 кг (найбільший з чорноморських дельфінів).
- Тривалість життя в умовах неволі, як правило, не перевищує 3—5 років. Утримують афаліну у дельфінаріях для наукових і комерційних цілей. Відомі випадки виживання потомства 1-го покоління.
- Занесено до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення (1973). Промисел заборонено. Необхідно розробити національну та регіональну (міжнародну) програми для збереження китоподібних Чорного моря, створити систему моніторингу популяції, реорганізувати існуючі дельфінарії в центри реабілітації афаліни чорноморської.

- Царство: Тварини
- Тип: Хордові
- Клас: Ссавці
- Ряд: Комахоїдні (Insectivora)
- Родина: їжаків (Erinaceidae)
- Рід: Їжак
- Вид: Їжак вухатий
- Таксономічна характеристика. Один з 5 видів роду; один з 2 видів роду у фауні України.
Поширення. Ареал охоплює степи та пустелі Євразії (Передкавказзя, Кавказ, Закавказзя, Серед. Азія), північну Африку. В Україні відмічений кількома знахідками на півдні Донецької та в Луганській області.
- Місця перебування. Степові місцевості — схили, крейдяні відслонення, яри. Зустрічається на піщаних борових терасах.
- Чисельність. Незначна.
- Причини зміни чисельності. Розорювання степів, застосування пестицидів тощо; наявність ворогів — лисиць, тхорів, куниць, сов, канюка.
- Особливості біології. Веде нічний спосіб життя. Живе в норах; як тимчасові схованки використовує ямки в землі, щілини між камінням тощо. Зі зниженням температури повітря стає малорухливим, а теля випадання снігу залягає у зимову сплячку (5 — 6 місяців). Живиться безхребетними і дрібними хребетними (комахами, ящірками, зміями, гризунами), а також яйцями птахів, які гніздяться на землі; іноді — рослинами. Парується в кінці березня — квітні. Тривалість вагітності і кількість виводків не встановлено. Виводки з 4 — 8 малят зустрічаються в кінці квітня — вересні. Статевозрілим стає у віці близько року.
- Розмноження у неволі. Віддволені вагітні самиці у неволі народжували і вигодовували малят. У Київському зоопарку одержано три покоління їжаків вухатих (1989—1991 рр.).
- Заходи охорони. Занесено до Червоної книги Української РСР (1980). Охороняється в Українському степовому та Луганському природних заповідниках.

- Царство: Тварини
- Тип: Хордові
- Клас: Ссавці
- Ряд: Хижі
- Родина: Кошачі
- Рід: Кішка
- Кіт лісовий зовні нагадує свійського kota, але відрізняється більшими розмірами (тіло завдовжки 90 см) і відносно коротким притупленим хвостом.
- Таксономічна характеристика: Єдиний представник роду у фауні України. Систематика роду остаточно не встановлена.
- Поширення: Українські Карпати, Закарпаття (Виноградівський, Берегівський, Воловецький, Тячівський, Перечинський р-ни). Невелика популяція kota лісового виявлена в Чернівецькій області (Сторожинецький, Глибоцький р-ни). Поширений також у деяких країнах Західної і Центральної Європи та Малої Азії.
- Місця перебування: В горах селиться у глухих дубових, дубово-грабових, букових і мішаних, рідко ялинових лісах (висота 300- 900 м), у плавнях в очеретяних заростях, часто влаштовує гнізда на плавучих острівцях.
- Чисельність: Карпатська популяція становить 300-400 особин. Є одиничні особини в плавнях Дунаю.
- Причини зміни чисельності: Інтенсивне вирубування лісу, різке скорочення площ старих листяних лісів, особливо дібров, створення штучних лісових насаджень і активне рекреаційне використання лісів, знищення особин виду під час відстрілу бродячих домашніх котів, застосування мисливських капканів.
- Особливості біології: Веде прихований спосіб життя. Селиться поодиноці Активний у сутінках та вночі. Теплолюбна тварина. Водиться в місцях, що добре прогріваються сонцем, з густим травостоем, старими дуплистими деревами, в чагарнику. Виводкові лігва влаштовує в дуплах дерев, розколинах скель, під купами сушняку і колод, у норах борсука та лисиць, зрідка - на горищах лісових будинків, в очеретяних заростях. Живиться переважно мишовидними гризунами, рідше птахами, плазунами, у крайніх випадках - трупами тварин. Самка раз на рік (квітень - травень) після 63-68 денної вагітності народжує 2-4 (зрідка 5) сліпих малят, які тримаються біля неї до вересня - жовтня. Вороги і конкуренти - рись, лисиця, вовк, куницеві, бродячі собаки, великі хижі птахи. Значної шкоди чистоті виду завдають бродячі котів, які, паруючись з дикими, дають гібриди.
- Розмноження у неволі: Розмножується у зоопарках, але погано.
- Заходи охорони: Занесено до Червоної книги Української РСР (1980). Охороняється кіт лісовий в заповідниках Карпатському (біосферний), Дунайські Плавні (природний), в Карпатському національному природному парку.

- Царство: Тварини
- Тип: Хордові
- Клас: Променепері
- Ряд: Лососеподібні
- Родина: Лососеві
- Підродина: Salmoninae
- Рід: Лосось
- Вид: Лосось дунайський

- Лосось дунайський (*Hucho hucho*) — вид ряду лосось родини лососевих. Найцінніша риба річок басейну Дунаю, що витікають з Карпат, представник лососевих, відомий також під назвою головатиця. Він зустрічається на сході Закарпатської області в середній і нижній течіях річок Тересви і Терєблі, у Тисі, у Передкарпатті — басейнах Прута і Черемоша. Це — одна з найбільших риб гірських річок, довжина якої досягає понад 180 см, маса — 60 кг. Лосось дунайський вважається реліктовою формою тайменя, раніше широко розповсюдженого у водоймах Євразії. Тіло струнке, брускувате. Майже половину великої голови займає широка паща, щелепи усіяні великою кількістю зубів. Опуклі, чітко виражені очі посаджені високо на лобі. Це хижак, який активно полює на широких плесах. Швидким, блискавичним рухам сприяє характерне розміщення спинного, анального та черевних плавців — вони зміщені ближче до хвоста, лопаті якого дуже широкі. Маскуватись рибі допомагає забарвлення, подібне до кольору дна гірської річки. Воно сіре із зеленуватим відтінком, часто переходить у коричнево-червоне. Боки світліші, черевце біле. На спині та боках чорні плями. Тримається поблизу перекатів, мостів, навислих берегів, повалених дерев. У пошуках їжі лосось переходить від схованки до схованки в межах обраної ділянки. Під час небезпеки блискавично зникає. Найсприятливішою для нього є температура води +15...+20 С, але при достатньому насиченні її киснем (до 8—9 мг/л) може витримувати температуру до 22 °С. На зимівлю спускається до гирл річок та ям, де спокійніша течія, а в період нересту піднімається проти течії, долаючи перешкоди заввишки до 1,2 м. Самці вперше починають розмножуватись у три-чотирирічному віці, досягаючи маси 1—2 кг, самки — на четвертому-п'ятому році життя при масі 2-3 кг. Це риби завдовжки 50—60 см. Нерест відбувається в березні-травні при температурі води +6...+10 °С. Нерестовищами є гірські потоки завглибшки 0,3—1,2 м. Тут, на чистому гальковому дні, де швидкість течії досягає 0,6-1 м/с, самиці викопують гнізда — овальні ями. Нерест парний, плідники охороняють територію навколо гнізда, тому вони знаходяться один від одного на відстані понад 70 м. Відкладають ікру вночі, невеликими порціями протягом двох — п'яти діб. Плодючість самок зростає із збільшенням їх довжини, маси та віку. Наприклад, у чотирирічної самиці завдовжки 59 см і масою понад 3 кг виявлено 7,6 тис. ікринок діаметром 2 мм, у восьмирічної, завдовжки 84 см і масою 5,7 кг-11,4 тис. ікринок діаметром 5 мм. Діаметр і маса ікринок зростають із збільшенням віку самок. Період інкубації ікринок триває понад місяць. Личинки довго живуть за рахунок жовткового міхура. Молодь живиться безхребетними, а згодом переходить на споживання риб. Найбільша інтенсивність живлення восени та взимку. Улітку вона знижується і припиняється внаслідок значного підвищення температури води. Споживаючи переважно малоцінну рибу, молодь добре росте, і на третьому році життя її маса підвищується більш як втричі. Лосось поїдає таких риб, як голян, пічкур, ялець-андруга, ялець. У шлунках шестирічних особин виявляють головня, підуста, харіуса, пструга струмкового. На першому році життя довжина лосося дунайського досягає близько 15 см, іноді і більше. Майже такі самі прирости у довжину спостерігаються і в наступні два-три роки життя. Потім темп росту уповільнюється, проте збільшуються прирости маси. На першому — четвертому році вони становлять від 70 до 760 г, на п'ятому — восьмому — від 1,3 до 2,2 кг. У зв'язку з такими особливостями росту недоцільно виловлювати молодих риб, бо це зменшує відтворювальні можливості цього виду. Лосось особливо бажаний у водоймах, заселених малоцінною рибою. Причиною зменшення чисельності лосося дунайського є зарегулювання й забруднення річок. Найсуворіша охорона і штучне розведення лосося сприятиме збільшенню його чисельності. Вилов лосося дунайського заборонений.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Соколоподібні (Falconiformes)
- Родина: Яструбові (Accipitridae)
- Рід: Орел (Aquila)
- Вид: Орел-могильник
- Орел-могильник або просто могильник (*Aquila heliaca*) — вид орлів роду справжніх орлів (*Aquila*) родини яструбових (*Accipitridae*).
- Це великий хижий птах, що мешкає в мішаних і широколистяних лісах і полює на відкритому просторі. На півночі міграційний, на півдні — осілий або кочівний.
- За зовнішнім виглядом нагадує беркута, але дещо менший за нього, 80 завдовжки та з розмахом крил 200 см. Забарвлення тіла темно-буре, верх голови і шиї жовтуватий, на плечах є крупні білі плями, хвіст бурого кольору, одноколірний. Молоді особини зверху мають бурий колір, знизу рудувато-коричневий з подовжніми темними плямами. У польоті пір'я на кінцях крил розставлене пальцеподібно, політ птаха ширяючий, повільний.
- Поза шлюбним сезоном орли-могильники тримаються парами або поодиночі. Найчастіше влаштовують гнізда на деревах, набагато рідше на обривах. Самка відкладає зазвичай 2—3 білих яйця.
- Орел-могильник занесений до Червоної книги України з 1980 року[1] та до Конвенції з міжнародної торгівлі вимираючими видами дикої фауни і флори з 1973 року.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Інфратип: Хребетні (Vertebrata)
- Клас: Земноводні (Amphibia)
- Ряд: Хвостаті земноводні (Caudata)
- Родина: Справжні саламандри (Salamandridae)
- Рід: Саламандра (Salamandra)
- Вид: Саламандра плямиста
- Вогняна або плямиста саламандра (*Salamandra salamandra*) — тварина класу земноводних роду Саламандра (*Salamandra*). Назва «плямиста саламандра» відноситься також і до іншого виду, *Ambystoma maculatum*, як і родова назва посилається на велику групу саламандр — хвостатих земноводних із струнким тілом.
- На території України вид зустрічається в Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Львівській областях, де живе у букових і смерекових лісах Карпат, піднімається до верхньої межі лісу, населяє криволісся і полонини, зустрічається на узліссях і зрубках. Надає перевагу біотопам з товстим шаром лісової підстилки та моху.
- Тіло саламандри незграбне, валькувате, завдовжки до 20 см. Забарвлення тіла чорне (маскувальне та застережливе) з яскраво-жовтими плямами неправильної форми (деякі особини можуть їх не мати), малюнок мінливий. Паротиди крупні, випуклі. Самки крупніші за самців
- Живиться слимаками, черепашковими молюсками, дощовими червами, павуками, багатоніжками, гусінью метеликів, жуками, личинками двокрилих, одноденками..

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Ссавці (Mammalia)
- Ряд: Хижі (Carnivora)
- Підряд: Собакоподібні (Caniformia)
- Родина: Справжні тюлені (Phocidae)
- Рід: Тюлень-монах (Monachus)
- Вид: Звичайний тюлень-монах
- Звичайний або середземноморський тюлень-монах, білочеревий тюлень (*Monachus monachus*) — рідкісний морський ссавець родини справжніх тюленей (Phocidae) ряду хижих (Carnivora), довжина тіла до 275 см, вага біля 300 кг, часом більше. В Україні зустрічається зрідка в Чорному морі (винищений задля шкури, товщу, м'яса). Занесений до Червоної книги України.

- Царство: Тварини (Animalia)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Соколоподібні (Falconiformes)
- Родина: Яструбові (Accipitridae)
- Рід: Сипи (Gyps)
- Вид: Сип білоголовий, *Gyps fulvus*
- Поширені в Південній Європі, Північній Африці, Південній і Середній Азії у великих гірських системах. В Україні гніздяться 2—3 пари в Криму, на території Кримського заповідно-мисливського господарства, в скелястих урвищах Бабуган-яйли. Зрідка залітають і в інші південні та західні райони України.
- Дуже великі птахи. Маса до 6,1, навіть до 7 кг. Дорослий птах має загальне блідо-рудувате забарвлення. Махові і стернові пера темно-бурі, голова і шия вкриті білим пухом, навколо ший «комірець» з м'якого білого пір'я. У молодих птахів забарвлення темніше, навколо ший немає білого коміра. У природі добре визначаються за великими розмірами, світлим забарвленням голови. Дуже характерний силует птаха, коли він летить. Він широко розставляє передні махові пера, втягує злегка голову. Піднімається із землі важко. Літає переважно ширяючим польотом, часто високо над землею. Голос — свист, шипіння або хрипле каркання. Живляться ці птахи майже винятково мертвими тваринами і навіть тими, що почали розкладатися. Дуже рідко хапають живих невеликих звірків і птахів. Гнізда роблять на виступах або в щілинах скель з чималих товстих сучків. Вимощують їх травою і шерстю. У кладці, яка буває в Криму в кінці лютого — на початку березня, одне біле, яке згодом стає брудно-білим, яйце. Насиджують обидва птахи, близько 50 днів. Пташенята перебувають у гнізді дуже довго, понад 3 місяці. Після закінчення гніздового періоду птахи ведуть мандрівний спосіб життя. У цей час вони залітають далеко від місць гніздування. Знищуючи падло, в тому числі й рештки тварин, що загинули від небезпечних інфекційних хвороб, сипи приносять велику користь. Крім того, це дуже малочислені рідкісні птахи, які заслуговують на повну охорону. Їх занесено до Червоної книги України.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Журавлеподібні (Gruiformes)
- Родина: Дрохвові (Otidae)
- Рід: Дрохва (Otis)
- Вид: Дрохва

- Дрохва або велика дрохва (*Otis tarda*) — великий птах родини дрохвових (Otidae), єдиний представник свого роду. Гніздиться в Центральній та Південній Європі, де є найбільшим видом птахів, та на більшій частині помірних районів Азії. Європейські популяції зазвичай осілі, тоді як азіатські узимку мігрують на південь.
- На вигляд дрохва нагадує невеликого страуса. У неї довгі, дуже могутні ноги, довга шия, голова з коротким дзьобом. Вона непогано бігає і літає. Ноги трипалі, пристосовані до ходьби і бігу. Колір оперення — голова, шия і черево сіруваті, спина, крила і хвіст буро-руді в дрібну поперечну смужку. У шлюбний сезон у самця зростають довгі білуваті вуса і рудий ошийник. Розміри самця — більше 1 м в довжину і вагу до 18 кг, самка помітно дрібніше — до 0,75 м і важить не більше 5 кг.
- Дрохва — степовий птах, населяє степи і напівпустелі Європи, Азії і Північно-Західної Африки. Зустрічається і в лісостеповій зоні Євразії. Із-за значного зменшення територій степів, вільних від сільського господарства, дрохви останнім часом почали гніздитися і на полях. Найбільше скупчення дрохв спостерігалося в степових районах Волгоградської області, республіці Калмикія.
- Не дивлячись на те, що дрохва чудово літає, вона вважає за краще пересуватися по землі, навіть у разі небезпеки намагаючись спочатку втекти, розвиваючи при цьому досить високу швидкість. Літає вона, поволі змахуючи крилами. Крик у дрохви — тихе тріщання, чутне тільки зблизка

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Інфрати : Хребетні (Vertebrata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Надряд: Кілегруді (Neognathae)
- Ряд: Журавлеподібні (Gruiformes)
- Родина: Журавлеві (Gruidae)
- Рід: Красавка (Anthropoides)
- Вид: Степовий журавель
- Степовий журавель (*Anthropoides virgo*) — найменший і другий за поширеністю (після канадського журавля) журавель у світі — його чисельність оцінюється в 200—240 тис. особин.
- Найменший вид журавлів, його висота складає близько 89 см, а вага 2-3 кг. Голова і шия в основному чорні; позаду очей добре помітні довгі пучки білого пір'я. Від основи дзьоба до потиличної частини є ділянка світло-сірого пір'я; звичайна для інших видів журавлів лисина відсутня. Дзьоб короткий, жовтуватий. Рогівка ока червонувато-оранжева. Оперення тіла голубувато-сіре. Махове пір'я другого порядку виділяється своєю довжиною і попелясто-сірим кольором. Ноги і пальці на ногах чорні. Голос — дзвінке курликання, вище і мелодійніше, ніж у сірого журавля.
- Статевий диморфізм (видимі відмінності між самцем і самкою) не виражений, хоча самці виглядають декілька більше. Молоді птахи блідо-попелясто-сірі, з майже білою головою. Пучки пір'я позаду очей у них сірі і лише злегка довші. Підвидів не утворює.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Соколоподібні (Falconiformes)
- Родина: Яструбові (Accipitridae)
- Змієїд, крачун *Circus gallicus* (Gmelin, 1788)
- Таксономічна характеристика. Один з 4 видів роду; єдиний вид роду у фауні України.
- Поширення. Гніздиться переважно на Поліссі та в лісостеповій зоні; зустрічається в Українських Карпатах і Кримських горах (гніздиться до верхньої межі лісового поясу). Ареал виду охоплює Південну Євразію та Північну Африку. Зимують у південній частині ареалу.
- Місця перебування. Старі високостовбурні ліси (поблизу галявин, вирубок та боліт).
- Чисельність. У більшості областей рідкісний (подекуди дуже рідкісний) вид. Найбільше гнізд (4 на 100 км²) зареєстровано у долині річки Льви (басейн Прип'яті, Рівненська область) та у лісах Мошногірського кряжа (Черкаська область).
- Причини зміни чисельності. Вирубання старих лісів, осушування боліт, зменшення кількості плазунів, винищення птахів людиною, посилення фактора непокоєння.
- Особливості біології. Перелітний птах. З'являється в кінці березня — на початку квітня. Моногам, якому властивий стійкий гніздовий консерватизм. Гнізда будує (зрідка займає чужі) на деревах на висоті 10 — 23 м. Кладка з одного яйця у 2-й половині квітня — на поч. травня. Насиджують самка і самець 35 — 37 днів. Пташенята з'являються в червні, залишають гніздо в кінці липня — 1-й половині серпня. Відлітає на зимівлю у вересні — на початку жовтня. Стенофаг, живиться переважно плазунами та земноводними.
- Заходи охорони. Занесено до Червоної книги Української РСР (1980) та Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення (1973). Охороняється у Поліському природному заповіднику. Треба взяти під охорону місця гніздування виду, створити в Черкаському районі Черкаської області національний природний парк Черкаський Бір та заказники по берегах річки Льви, де чисельність змієїда порівняно висока. Необхідно розробити методику розведення у неволі.

- Царство: Тварини (Animalia)
- Тип: Членистоногі (Arthropoda)
- Клас: Комахи (Insecta)
- Ряд: Лускокрилі (Lepidoptera)
- Родина: Німфаліди Nymphalidae
- Рід: (Apatura)
- Вид: Райдужниця Велика
- Райдужниця велика (Apatura iris) - метелик з родини німфалід (Nymphalidae).
- Як і багато інших видів німфалід, має яскраве забарвлення. Колір крил змінюється залежно від кута зору, що пов'язано із особливим розташуванням лусок. Через цю особливість в російській мові метелик має назву переливниця. Розмах крил досягає 60 - 70 мм. Вид поширений у Європі, окрім Скандинавії, Ірландії та Південної Європи.
- Зустрічаються в лісах на галявинах, вздовж лісових доріг. Його улюблені місця - калюжі, тваринний послід, дерева, з яких витікає сік. Лет здебільшого в спекотні години. В прохолодну погоду метелики лишаються у своїх схованках. Лет імаго з середини червня до середини серпня. Для райдужниці є характерним виражений статевий диморфізм. Самки є більшими за самців, є більше коричневого відтінку та мають менш інтенсивний синій перелив.
- Гусениці зелені з жовтими цятками та світлими смужками. Живляться декількома видами верб. Трапляються з серпня по червень. На цій стадії райдужниця зимує. Мають лише одну генерацію на рік.
- Вид занесено до Червоної книги України. До зменшення чисельності виду призводить руйнування їх біотопів, відлов для колекцій, а також природня низька чисельність.

- Царство: Тварини (Metazoa)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Підтип: Черепні (Craniata)
- Надклас: Щелепні (Gnathostomata)
- - Зауросиди (Sauropsida)
- Клас: Птахи (Aves)
- Ряд: Веслоногі, або Пеліканоподібні (Steganopodes, або Pelecaniformes)
- Родина: Пеліканові (Pelecanidae)
- Рід: Пелікани (Pelecanus)
- Вид: Рожевий пелікан
- Рожевий пелікан (*Pelecanus onocrotalus*) — великий птах, масою 10-12 кілограм, довжина крила у самців 70-75 см, у самок — 64-69 см, розмах крил 1.7-2 метри. Пір'я дорослого птаха біле з рожевим відтінком. Махові пера крил чорні з білими стрижнями, при цьому другорядні махові світліші за першорядні. Навколо ока є неопірене кільце жовтого або сірого кольору, що змикається з неопіреною вуздечкою. Окрім навколоочного кільця та вуздечки, неопірені також лоб та основа нижньої щелепи, а також, як у всіх пеліканів, горловий міхур. На голові в рожевого пелікана є гребінець з видовжених та загострених пер, але не такий великий, як у кучерявого пелікана. Половий деморфізм в цього виду виражений слабо — самці та самиці зовні майже не відрізняються, тільки незначно за розміром (самці трохи крупніші). Молоді птахи (на першому році життя) сірувато-бурі з блакитним відливом на спині, без рожевих тонів в оперенні.
- На території України у 1-й половині 20 сторіччя невеликі колонії існували в пониззі річок, що впадають у Чорне та Азовське моря. Після Другої Світової війни гніздування на території України не спостерігалось, але починаючи з 2000 року поодинокі гнізда рожевого пелікану час від часу виявляються співробітниками Дунайського біосферного заповідника в українській частині дельти Дунаю.

- Царство: Тварини (Animalia)
- Підцарство: Справжні багатоклітинні тварини (Eumetazoa)
- Тип: Членистоногі (Arthropoda)
- Клас: Комахи (Insecta)
- Підклас: Крилаті комахи (Pterygota)
- Інфраклас: Новокрили (Neoptera)
- Надряд: Голометабола (Holometabola)
- Ряд: Жуки (Coleoptera)
- Підряд: Всеїдні жуки (Polyphaga)
- Інфраряд: Кукуїформні (Cucujiformia)
- Надродина: Хризомелоїдні (Chrysomeloidea)
- Родина: Вусачі (Cerambycidae Latreille, 1802)
- Підродина: Церамбіціни (Cerambycinae Thomson, 1860)
- Рід: Вусач-Розалія (Rosalia Audinet-Serville, 1833)
- Вид: Вусач-Розалія альпійська (*R. alpina*)

Вусики на вершині 3-6-го члеників з густими пучками чорних волосків. Передньоспинка поперечна, на боках закруглена із зачатковим горбиком на бічному краї і по одному горбику з боків диска. У самця можна розрізнити тільки 5 черевних сегментів. Тіло в прилягаючому волосяному покриві сіро-синього кольору. Надкрила з чорними плямами і перев'язями. Довжина тіла становить 20-35 мм.

- Царство: Тварини (Animalia)
- Тип: Хордові (Chordata)
- Клас: Плазуни (Reptilia)
- Ряд: Лускаті (Squamata)
- Підряд: Змії (Serpentes)
- Родина: Вужеви (Colubridae)
- Підродина: Colubrinae
- Рід: Мідянка (Coronella)
- Вид: Мідянка (Coronella austriaca)

- Мідянки віддають перевагу вологим місцям. Вологість є надзвичайно важливою умовою існування мідянок, тому вони часто зустрічаються на вологих луках, у лісах та чагарниках. Вони риють нори в м'якій землі, або ховаються в коріннях дерев. У кам'янистих місцевостях мешкають під камінням. Мідянки зовсім не бояться мурах, тому добре з ними зживаються. Часто зустрічаються випадки, коли мідянка живе посеред гірського мурашника, а мурахи не мішаються до ящірки. Посеред осені мідянки знаходять собі придатну для сплячки нору (часто це бувають покинуті кимсь нори), і впадає у сплячку. Коли ж нори не знаходять, вони риють собі їх. Ящірки встромлюють свої голови у землю, і швидко крутяться навколо своєї осі, вириваючи нору, за що і родина мідянки отримала назву. На зимову сплячку впадають групами 20—30 особин.